

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE**

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ**

**BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING**

INFORMACIJA

**o kretanju makroekonomskih pokazatelja
za mart/ožujak 2017. godine**

Sarajevo, maj/svibanj 2017. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Realni i vanjski sektor.....	4
1.1. Kretanje industrijske proizvodnje i vanjskotrgovinske razmjene.....	4
1.2. Tržište rada.....	7
2. Javne finansije.....	8
2.1. Indirektni porezi u BiH.....	8
2.2. Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda u BiH.....	9
3. Cijene, monetarni i finansijski sektor.....	10
3.1. Cijene.....	10
3.2. Monetarni sektor.....	11
3.3. Depoziti.....	13
3.4. Krediti.....	14
3.5. Berze u BiH.....	15
4. Strane direktne investicije.....	16

Uvod

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 79. sjednici održanoj 05.03.2009. godine razmotrilo i usvojilo Prijedlog mjera iz nadležnosti Vijeća ministara BiH za ublažavanje uticaja globalne ekonomske krize na privredu BiH. Direkcija za ekonomsko planiranje je zadužena da u vezi sa navedenim prati kretanje makroekonomskih pokazatelja i da izvještaj o kretanju mjesečno dostavlja Vijeću ministara.

Direkcija je zadužena da „Informaciju“ dostavlja mjesečno Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine u svrhu praćenja uticaja svjetske ekonomske krize na ekonomiju BiH.

„Informacija“ obuhvata kretanje glavnih makroekonomskih pokazatelja u BiH za navedeni period. Detaljna pojašnjenja svih oblasti koje su obuhvaćene u ovom dokumentu se mogu naći u Ekonomskim trendovima BiH koje publikuje Direkcija, kvartalno - četiri puta godišnje, te redovno dostavlja Vijeću ministara i Parlamentu BiH.

* * *

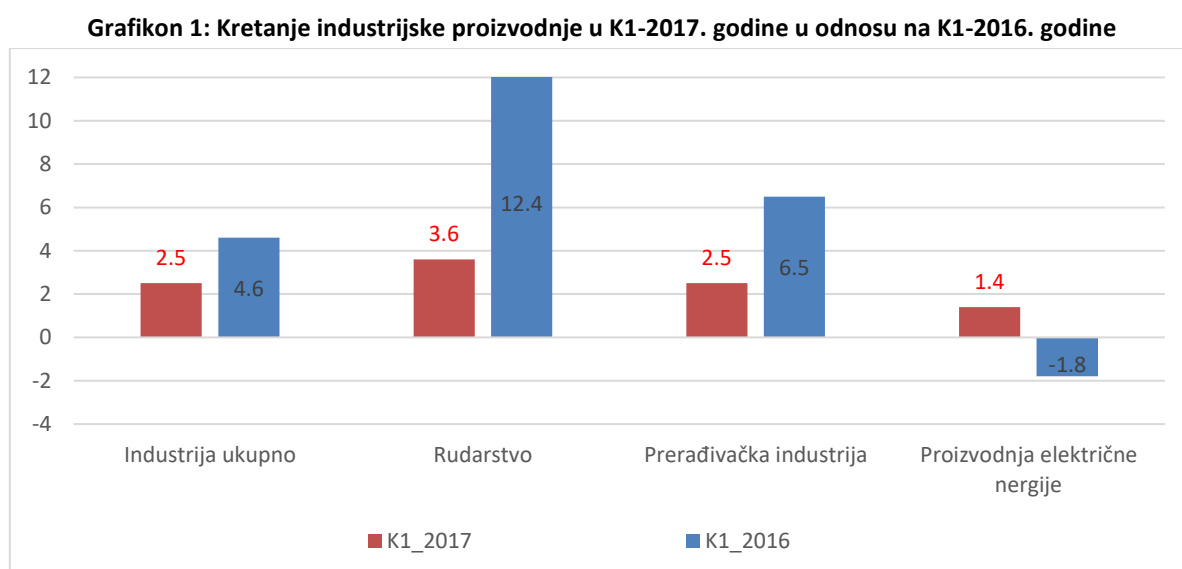
Nominalni rast robnog izvoza od 17,4% i uvoza od 12,7% (g/g) ukazuju na značajan rast ekonomske aktivnosti u prvom tromjesečju bez obzira što je veliki dio ovog rasta bio posljedica skoka svjetskih cijena energenata, metala, hrane i sl. Naime, preko dvije trećine nominalnog rasta robnog izvoza i uvoza čine energija i intermedijarni proizvodi koji su upravo najviše pod uticajem svjetskih cijena. Ipak, teško da su cijene mogle biti odgovorne za polovinu izvoznog i uvoznog rasta. Drugim riječima, čak i ukoliko su realne stope robnog izvoza i uvoza bile upola niže od nominalnih, još uvijek se može govoriti o značajnom realnom rastu vanjske trgovine i ekonomske aktivnosti uopšte. Ipak, treba napomenuti nekoliko kontradikcija. Dosta snažan realni rast izvoza nije u skladu sa skromnim rastom industrijske proizvodnje od svega 2,5% koja proizvodi glavninu izvoznih dobara. Pored toga, električna energija prema statistici vanjske trgovine bilježi skok vrijednosti izvoza od 115%, dok energetska statistika ukazuje pad izvoza u količinama (MWh) od skoro 20%. Slična je situacija bila i na strani uvoza čime se dovodi u pitanje kvalitet zvaničnih podataka.

U svakom slučaju čini se da su za ubrzanje ekonomskog rasta u prvom tromjesečju pored izvoza u određenoj mjeri bile odgovorne i investicije. Naime, rast uvoza kapitalnih dobara od 7,9% je skoro trostruko viši od stope na kraju 2016. godine i zajedno sa ubrzanjem rasta kredita nefinansijskim preduzećima ukazuje na ubrzanje rasta investicija u 2017. godini. S druge strane, teško je reći da li je došlo do ubrzanja rasta finalne potrošnje u odnosu na prethodnu godinu. Naime, rast svjetskih cijena hrane je u značajnoj mjeri mogao dovesti do blagog ubrzanja nominalnog rasta uvoza dobara za široku potrošnju na stopu od 6,5% u 2017. godini. S druge strane, prihodi od PDV-a kojim se upravo oporezuje finalna potrošnja u prvom tromjesečju bilježe nešto sporiji rast (3%) u odnosu na stopu od 3,2% na kraju prethodne godine. Pored toga, skroman rast neto prihoda od indirektnih poreza od svega 0,6%, uz skok obaveza servisiranja vanjskog duga od 41% nisu mogli pozitivno uticati na rast javne potrošnje i njen doprinos ukupnom ekonomskom rastu. Konačno, rast potrošačkih cijena (inflacija) od 1,1% je zasigurno oslabila rast raspoloživog dohodka pogotovo u poređenju sa deflacijom iz prethodnih godina. U svakom slučaju, preciznije kretanje ekonomske aktivnosti sa detaljnijim objašnjenjima će biti poznato nakon što zvanična statistika objavi BDP za prvo tromjesečje te deflatore vanjske trgovine u formi indeksa jediničnih vrijednosti.

1. Realni i vanjski sektor

1.1. Kretanja industrijske proizvodnje i vanjskotrgovinske robne razmjene u prvom kvartalu 2017. godine

Tokom prvog kvartala 2017. godine Bosna i Hercegovina je ostvarila povećanje fizičkog obima industrijske proizvodnje od 2,5% u odnosu na isti period prethodne godine.¹ Posmatrano po sektorima vidljivo je da su svi sektori pozitivno doprinosili rastu. Ipak imajući u vidu zastupljenost pojedinačnih sektora, u okviru industrije može se konstatovati da je najznačajniji doprinos ostvaren u okviru prerađivačke industrije koja je u odnosu na prvi kvartal prethodne godine uvećana za 2,5%. Pozitivan doprinos rastu ostvaren je i u okviru sektora rudarstvo i proizvodnja električne energije gdje su ostvarene stope rasta od 3,6% odnosno 1,4% u odnosu na isti period prethodne godine. Grafičko poređenje kretanja industrijske proizvodnje u prvom kvartalu ove godine sa istim periodom prethodne godine prikazan je u nastavku:

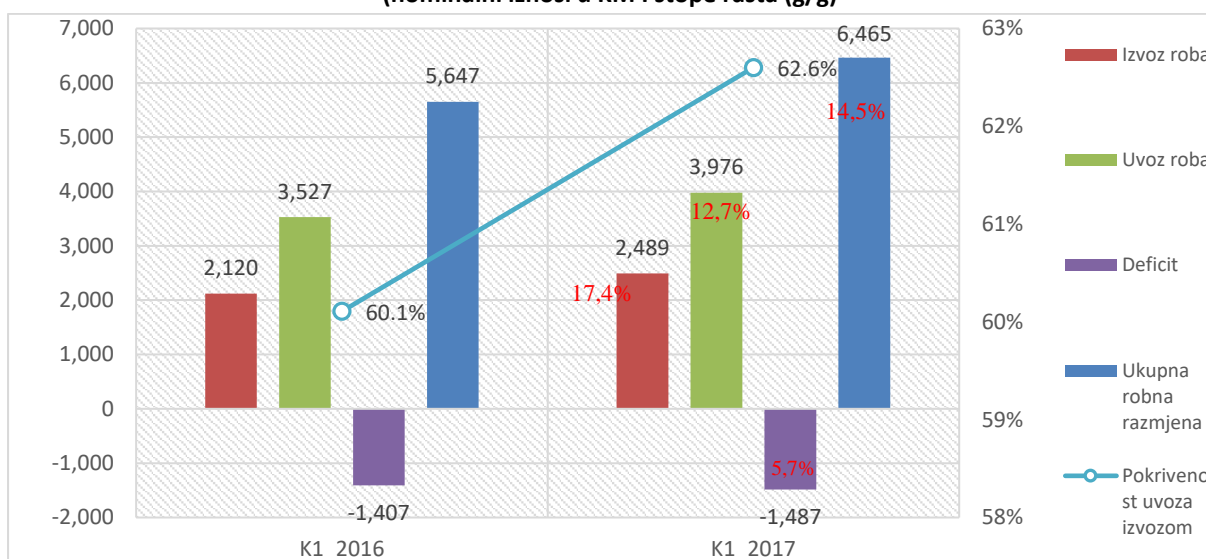
Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Vanjskotrgovinska robna razmjena u prvom kvartalu 2017. godine

U periodu januar-mart 2017. godine u Bosni i Hercegovini dodatno je intenziviran trend rasta u vanjskotrgovinskoj razmjeni sa svijetom. Naime, tokom posmatranog perioda registrirane su dvocifrene stope rasta izvoza, uvoza i ukupnog obima vanjskotrgovinske robne razmjene što je dovelo i do povećanja vanjskotrgovinskog deficita, dok je pokrivenost uvoza izvozom poboljšana. Ključne determinante kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene u prvom kvartalu 2017. godine bile su povoljne poslovne prilike u vanjskotrgovinskim partnerima (izvozna tražnja), izraženija domaća tražnja i rast svjetskih cijena pojedinih proizvoda. Čini se da je baš efekat cijena imao najznačajniji utjecaj na kretanje robne razmjene obzirom da je tokom ovog kvartala zabilježen neuobičajeni visok nesrazmjer pokazatelja industrijske proizvodnje i vanjskotrgovinskih indikatora. Pregled kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene u prvom kvartalu 2017. godine prikazan je na grafikonu ispod:

¹ Agencija za statistiku BiH, Saopštenje, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za Mart 2017. godine“, 26.04.2017. godine

Grafikon 2: Pregled kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene u BiH u prvom kvartalu 2017. godine (nominalni iznosi u KM i stope rasta (g/g))

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Tokom prvog kvartala 2017. godine Bosna i Hercegovina je ostvarila robni izvoz u vrijednosti od blizu 2,5 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od 17,4%.² Stope rasta izvoza roba pojedinačno po mjesecima (g/g) su iznosile: januar 14,4%, februar 14,2% i mart 22,9%. Međutim prilikom analize ovih stopa rasta potrebno je imati u vidu da je tokom prvog kvartala došlo do značajnog povećanja cijena pojedinih izvoznih proizvoda. Tako je prema MMF-ovom redovnom mjesečnom istraživanju tokom prvog kvartala došlo do povećanja ukupnog indeksa svjetskih cijena oko 30%, industrijskih inputa 25%, prehrambenih proizvoda 10,5%, metala 34,5%, aluminijuma 22,2% i sirove nafte od preko 50%.³

Posmatrano po pojedinačnim proizvodima najviše stope rasta a samim tim i najznačajniji doprinos rastu ostvaren je u okviru izvoza električne energije⁴ i koksa gdje je izvoz uduplan a doprinosi rastu izvoza roba su iznosili (3,3 p.p) odnosno (1,3 p.p). Pored ovih proizvoda tokom navedenog perioda došlo je do povećanja izvoza aluminijuma od oko 40% (2 p.p), sekundarnih sirovina 50% (1 p.p), osnovnih hemijskih proizvoda 15,5% (0,9 p.p), te naoružanja i municije od 65% (0,9 p.p). S druge strane najznačajnija smanjenja zabilježena u okviru izvoza papira(kartona) od oko 50% (0,8 p.p), rafiniranih naftnih proizvoda 22,5% (0,3 p.p) i tekstila 23% (0,3 p.p).

Posmatrano po glavnim trgovinskim partnerima BiH je tokom prvog kvartala na tržište zemalja EU izvezla robe u vrijednosti od oko 1,8 milijardi KM što predstavlja povećanje od 13,4%, do je izvoz na tržišta zemalja CEFTA-e iznosio 377 miliona KM što predstavlja povećanje od 41,2% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po zemljama najznačajnija povećanja izvoza roba registrirana su prilikom izvoza u Hrvatsku i Srbiju od 40,9% odnosno 59,5%, tako da je zajednički doprinos ove dvije zemlje u ukupnom rastu bh. robnog izvoza iznosio preko 8 p.p što je polovina ukupnog rasta. Pored ovih zemalja povećanja izvoza su registrirana prilikom izvoza u Sloveniju 18,9%, Austriju 14,4% i Njemačku 1,5%, dok je izvoz roba u Italiju smanjen za 1,1% u odnosu na prvi kvartal prethodne godine.

² Agencija za statistiku BiH, Saopštenje, „Statistika robne razmjene BiH sa inostranstvom januar-mart 2017. godine“, 20.04.2017. godine

³ U trenutku pripreme ovog izvještaja zvanični indeksi izvoznih i uvoznih cijena koje proizvodi BHAS nisu bili dostupni.

⁴ Prilikom interpretacije ovog povećanja izvoza električne energije potrebno je imati u vidu da je tokom posmatranog perioda došlo do značajnog povećanja izvoznih cijena i uvoza električne energije a da proizvodnja iste nije značajnije rasla.

Nešto izraženija domaća tražnja, što potvrđuje rast kredita stanovništvu i privredi uz povećanje proizvodnje i skok svjetskih cijena posebice energenata i metala rezultirali su povećanjem bh. robnog uvoza. Tako je tokom prvog kvartala 2017. godine ukupni uvoz roba iznosio je oko 4,0 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje 12,7%. Potrebno je također istaći da je realni rast uvoza bio znatno niži od nominalnog usljed povećanja uvoznih cijena. Posmatrano po pojedinačnim proizvodima najznačajnija povećanja uvoza a samim tim i doprinos rastu ukupnog uvoza su registrirana u okviru uvoza električne energije i kamenog uglja gdje je uvoz uduplan, a doprinosi rastu su iznosili (1,7 p.p i 1,6 p.p), zatim rafiniranih naftnih proizvoda 38,7% (1,9 p.p), primarnog aluminijuma 35% (1,2 p.p) i motornih vozila 10% (0,9). Posmatrano po glavnim trgovinskim partnerima uvoz roba iz zemalja EU iznosio je blizu 2,5 milijardi KM što predstavlja povećanje od 12,8%, dok je uvoz roba iz CEFTA-e iznosio 493 miliona KM i uvećan je za 8,6%. Pojedinačno po zemljama najviše stope rasta uvoza zabilježene su prilikom uvoza roba iz Hrvatske 24,1%, Austrije 19,1%, Slovenije 16,9%, Italije 7,7%, Rusije 7,7%, Srbije 6,2% i Kine 5,8%.

Ukupni vanjskotrgovinski robni deficit u prvom kvartalu 2017. godine iznosio je oko 1,5 milijardi KM i u odnosu na isti period prethodne godine povećan je za 5,7%, dok je pokrivenost uvoza izvozom iznosila 62,6% što predstavlja povećanje od 2,5 p.p u odnosu na isti period prethodne godine. Detaljniji prikaz bh. vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom po HS klasifikaciji prikazan je u tabeli ispod:

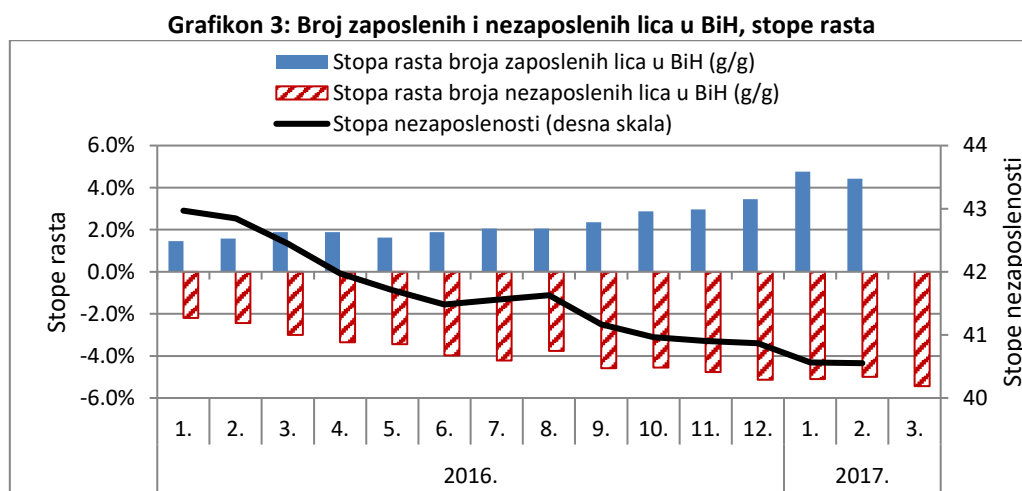
Tabela 1: Pregled vanjskotrgovinske robne razmjene u BiH za prvi kvartal 2017. godine po HS klasifikaciji

Vanjskotrgovinska robna razmjena u BiH po HS klasifikaciji	IZVOZ				UVOZ				BILANS				POKRIVENOST UVOZA IZVOZOM	
	u KM	u KM	rast g/g	doprinos rastu u p.p	u KM	u KM	rast g/g	doprinos rastu u p.p	u KM	u KM	rast g/g	prinos rastu u	K1_2016	K1_2017
	K1_2016	K1_2017	K1_2017/K1_2016	K1_2017/K1_2016	K1_2016	K1_2017	K1_2017/K1_2016	K1_2017/K1_2016	K1_2016	K1_2017	2017/K1_20_2017/K1_20		K1_2016	K1_2017
UKUPNO	2120	2488	17,4	17,4	3527	3975	12,7	12,7	-1407	-1487	5,7	5,7	60,1%	62,6%
Žive životinje; proizvodi životinjskog podrijetla	22	29	31,8	0,3	97	108	11,3	0,3	-75	-79	5,3	0,3	22,7%	26,9%
Biljni proizvodi	39	61	56,4	1,0	188	214	13,8	0,7	-149	-153	2,7	0,3	20,7%	28,5%
Masti, ulja i voskovi životinjskog ili biljnog podrijetla	32	40	25,0	0,4	43	60	39,5	0,5	-11	-20	81,8	0,6	74,4%	66,7%
Proizvodi prehrambene industrije; pića, alkohol, duhan	78	77	-1,3	0,0	321	326	1,6	0,1	-243	-249	2,5	0,4	24,3%	23,6%
Mineralne tvari	140	241	72,1	4,8	368	556	51,1	5,3	-228	-315	38,2	6,2	38,0%	43,3%
Produkti kemijske industrije ili srodnih industrija	168	224	33,3	2,6	371	394	6,2	0,7	-203	-170	-16,3	-2,3	45,3%	56,9%
Plastične mase; kaučuk	66	75	13,6	0,4	233	256	9,9	0,7	-167	-181	8,4	1,0	28,3%	29,3%
Koža, krzna; sedlarski proizvodi; ručne torbe	35	51	45,7	0,8	104	119	14,4	0,4	-69	-68	-1,4	-0,1	33,7%	42,9%
Drvo; drveni ugljen; pluto; proizvodi od slame	154	161	4,5	0,3	50	58	16,0	0,2	104	103	-1,0	0,1	308,0%	277,6%
Drvena celuloza; papir i karton	63	46	-27,0	-0,8	94	94	0,0	0,0	-31	-48	54,8	1,2	67,0%	48,9%
Tekstil i tekstilni proizvodi	126	135	7,1	0,4	248	269	8,5	0,6	-122	-134	9,8	0,9	50,8%	50,2%
Obuća, šeširi i ostala pokrivala glave, kišobrani	174	176	1,1	0,1	94	89	-5,3	-0,1	80	87	8,7	-0,5	185,1%	197,8%
Proizvodi od kamena, gipsa, cementa, keramike	12	17	41,7	0,2	68	70	2,9	0,1	-56	-53	-5,4	-0,2	17,6%	24,3%
Biseri; dragulji i plemeniti metali; metalni novac	3	3	0,0	0,0	3	3	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	100,0%	100,0%
Obični metali i proizvodi od običnih metala	345	426	23,5	3,8	341	403	18,2	1,8	4	23	475,0	-1,4	101,2%	105,7%
Strojevi; elektrotehnička oprema	260	296	13,8	1,7	480	521	8,5	1,2	-220	-225	2,3	0,4	54,2%	56,8%
Vozila, zrakoplovi, plovila	79	79	0,0	0,0	268	288	7,5	0,6	-189	-209	10,6	1,4	29,5%	27,4%
Optički, muzički, medicinski instrumenti; satovi	6	10	66,7	0,2	48	61	27,1	0,4	-42	-51	21,4	0,6	12,5%	16,4%
Oružje i municija	23	39	69,6	0,8	2	2	0,0	0,0	21	37	76,2	-1,1	1150,0%	1950,0%
Razni proizvodi	282	300	6,4	0,8	82	86	4,9	0,1	200	214	7,0	-1,0	343,9%	348,8%
Umjetnine, kolekcionarski predmeti i starine	0	0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0,0%	0,0%

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

1.2. Tržište rada

Prema podacima Agencije za statistiku BiH broj zaposlenih lica u BiH u februaru 2017. godine se nastavio uvećavati uz nešto bržu stopu rasta od 4,4% u poređenju sa istim mjesecom 2016. godine i iznosi 747,5 hiljada.⁵ Rast broja zaposlenih lica doprinijeo je povećanju ukupne radne snage u BiH od 0,4% g/g u posmatranom mjesecu. Na osnovu pomenutih promjena, stopa registrovane nezaposlenosti u BiH je u februaru 2017. godine manja za 2,3 p.p. u odnosu na isti mjesec 2016. godine i iznosi 40,6%. Broj registrovanih nezaposlenih lica u BiH nastavio se smanjivati u martu 2017. godine (-5,4% g/g) i iznosi 501,5 hiljada. Iako je u nekoliko područja djelatnosti zabilježen nešto brži rast broja zaposlenih lica, ipak je najznačajniji doprinos rastu broja zaposlenih u februaru 2017. godine u područjima djelatnosti prerađivačke industrije, trgovine na veliko i malo, popravke motornih vozila i motocikala, djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane i ostalih⁶ uslužnih djelatnosti.

Izvor: BHAS, entitetski zavodi za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje BD, DEP kalkulacije

Prosječna neto plata u februaru 2017. godine nominalno je uvećana za 1,1% u odnosu na isti mjesec prethodne godine i iznosi 838 KM.⁷ Međutim, uzme li se u obzir inflacija u posmatranom mjesecu, prosječna neto plata realno se nije mijenjala. Iako je u gotovo svim područjima djelatnosti zabilježen nominalni rast prosječne neto plate (g/g), najveće stope rasta prosječne neto plate su u područjima djelatnosti poslovanja nekretninama (14,5% g/g) i stručnim, naučnim i tehničkim djelatnostima (10% g/g). Prosječna penzija u BiH u martu 2017. godine nije se bitno mijenjala u poređenju sa istim mjesecom 2016. godine (0,1%) i iznosi 361 KM.⁸ Istovremeno, broj penzionera u BiH je uvećan za 1,7% g/g i iznosi 661,1 hiljada.⁹

⁵ Broj zaposlenih lica za mart 2017. godine nije bio objavljen u periodu izrade Informacije. Izvor: BHAS, privremeni podatak za februar.

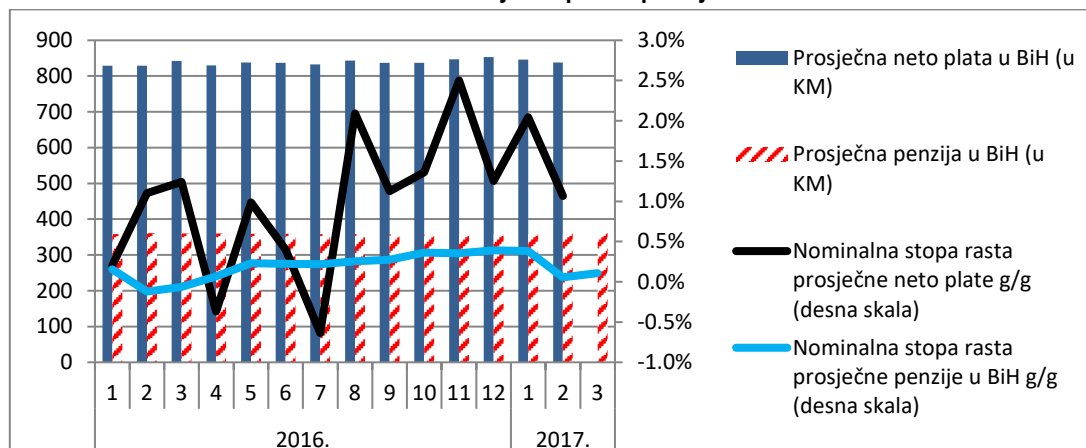
⁶ Ostale uslužne djelatnosti (S) - članske organizacije, popravke kompjutera itd.

⁷ Prosječna neto plata za mart 2017. godine nije objavljena u periodu izrade Informacije. Izvor: BHAS, podatak za februar.

⁸ Prosječna penzija u BiH je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog broja penzionera u svakom od bh. entiteta u ukupnom broju penzionera. Najniža penzija u FBiH iznosi 326,2 KM (odnosi se na 20. godina radnog staža), a u RS 174,4 KM (penzijski staž do 15. godina).

⁹ Broj penzionera u BiH predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije iz Zavoda za MIO/PIO FBiH i Fonda za PIO RS bez obzira na mjesto prebivališta.

Grafikon 4: Prosječna plata i penzija u BiH

Izvor: BHAS, entitetski penzioni fondovi, DEP kalkulacije

2. Javne finansije

Za prva tri mjeseca 2017. godine, na nivou BiH je ukupno prikupljeno oko 3,3 milijarde KM javnih prihoda što je 8,2% više nego u istom periodu prethodne godine.

2.1. Indirektni porezi u BiH

Naplaćeni prihodi. U toku marta mjeseca prisutno je bilo povećanje naplate bruto prihoda od indirektnih poreza. Takođe, povrati sa JR UIO BiH, po osnovu rješenja za povrat, su rasli sporije, što je sve dovelo do porasta prikupljenih neto prihoda (4,2%) u posmatranom mjesecu. Mart mjesec je i promijenio kretanje spomenutih kategorija za period januar - mart 2017. godine. Odnosno, u posmatranom periodu prikupljeno je oko 1,5 milijardu KM bruto prihoda, što je za 3,5% više nego u istom periodu prethodne godine. Uz, ranije spomenuto usporenje rasta povrata, rast bruto prihoda doveo je do promjene predznaka stope rasta prikupljenih neto prihoda, odnosno, do skromnog rasta. Za prva tri mjeseca, tekuće godine, neto prihodi su iznosili oko 1,2 milijarde KM, što je za 0,6% više nego u istom periodu prethodne godine. Najveći doprinos rastu neto prihoda, tokom prva tri mjeseca, dao je rast prihoda od PDV-a (1,4 p.p.).

Porez na dodatu vrijednost. Za prva tri mjeseca naplaćeno je neto prihoda po osnovu PDV-a oko 789 miliona KM što je više za 2,3% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Prema poreskim prijavama, ukupno naplaćeni prihodi od PDV-a su iznosili oko 741 milion KM (3,0% g/g više). Prihodi po poreskim prijavama, pri uvozu roba, su ostvarili rast od 12,3% g/g, dok su prihodi od PDV-a iz domaćeg prometa roba i usluga smanjeni za 32,4% g/g.

Akcize. U toku marta mjeseca prihodi prikupljeni po osnovu akciza bilježe povećanje, što je ublažilo negativnu stopu rasta ovih prihoda za period januar-mart. U navedenom periodu prikupljeno je za 3,4% manje prihoda po osnovu, čime su dostigle iznos od 316 miliona KM. Naplaćene akcize na uvozne proizvode su za neznatnih 0,1% manje u poređenju sa istim periodom prethodne godine, dok akcize na domaće proizvode manje za 9,9%.

Tabela 2: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

	struktura 2017	jan-mar 2016	jan-mar 2017	jan 2017	feb 2017	mar 2017
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	3,3	3,5	1,0	3,3	5,9
Povrati	19,0	-4,0	17,5	17,6	21,4	13,8
Neto prihodi - prikupljeno	81,0	5,0	0,6	-2,4	-0,2	4,2
PDV	51,1	6,2	2,3	0,4	1,5	4,6
Carine	4,0	-3,9	10,4	31,0	1,9	7,0
Akcize	20,5	5,2	-3,4	-7,2	-7,1	3,9
Putarine	5,0	10,7	4,2	20,2	-6,3	1,2
Ostali prihodi	0,3	3,4	-1,6	4,9	-10,2	1,5
Neusklađeni prihodi	0,2	-42,8	-70,8	-100,0	31,7	...
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	3,0	4,1	4,3	2,4	5,4
Minimalne rezerve	19,2	-3,8	17,3	14,5	21,4	16,3
Budžeti	80,8	4,6	1,4	2,1	-1,4	3,3
Servisiranje vanjskog duga	11,2	-5,1	41,4	67,3	34,9	33,7
FBiH	7,2	-5,2	44,2	68,6	42,1	35,1
RS	3,9	-5,7	36,3	65,2	26,7	28,6
BD	0,1	855,7	69,6	9,1	-89,4	419,0
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	69,6	5,7	-3,0	-2,8	-4,2	-2,0
Institucije BiH	12,1	2,4	0,8	5,8	-4,0	0,8
FBiH	36,7	4,7	-3,5	-3,4	-4,8	-2,2
RS	18,5	10,3	-4,9	-7,4	-3,9	-3,6
BD	2,4	3,6	0,5	1,2	1,7	-1,3

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje

Carine. Po osnovu carina prikupljeno je oko 61 milion KM za prva tri mjeseca tekuće godine, što je za 10,4% više nego u istom periodu prethodne godine.

Putarine. Po osnovu putarina, naplaćeno je oko 77 miliona KM za prva tri mjeseca, što predstavlja porast ove grupe prihoda od 4,2% g/g.

Raspoređeni prihodi. Nakon izdvajanja oko 296 miliona KM prihoda za minimalne rezerve (povrate), za raspodjelu korisnicima je ostalo oko 1,2 milijarde KM (1,4% g/g). Sredstva doznačena za servis vanjskog duga bilježe povećanje od 41,4% g/g, dok su preostala doznačena sredstva korisnicima smanjena za 3,0% g/g.

Servis vanjskog duga. Prema podacima CB BiH za servisiranje obaveza po osnovu vanjskog duga, za prva tri mjeseca, utrošeno je oko 81 milion KM, što je za 26,9% više nego u istom periodu prethodne godine. Od tog iznosa, na servis glavnice utrošeno je 32,4% više sredstava, odnosno oko 71 milion KM. Čak 60% servisiranog iznosa glavnice se odnosi na servis duga prema MMF-u, odnosno oko 42 miliona KM. A na troškove kamata i provizija je utrošeno 2,3% g/g manje sredstava, odnosno oko 10 miliona KM.

2.2. Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda u BiH

Za prva tri mjeseca tekuće godine, na nivou BiH, a u nadležnosti entitetskih poreskih uprava ukupno je prikupljeno 1,7 milijardi KM prihoda od direktnih poreza, doprinosa i ostalih prihoda. Rast navedenih prihoda u entitetskim poreskim upravama je bio ujednačen, što je rezultiralo da su isti ostvarili rast od 12,8% g/g. Detaljniji pregled slijedi u tabeli ispod.

Tabela 3: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.

Naziv prihoda	FBiH jan-mar 2017			RS jan-mar 2017			BiH jan-mar 2017		
	miliona KM		rast	miliona KM		rast	miliona KM		rast
	2016	2017	u %	2016	2017	u %	2016	2017	u %
Direktni porezi	196,3	234,2	19,3	124,9	136,9	9,6	321,2	371,1	15,5
Porez na dohodak	86,7	96,7	11,5	50,7	55,9	10,3	137,4	152,6	11,0
Porez na dobit	61,7	89,8	45,5	68,4	75,1	9,7	130,2	164,9	26,7
Porezi građana	47,5	47,3	-0,4	5,8	6,0	3,0	53,2	53,2	0,0
Ostali porezi	0,4	0,4	7,3	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4	7,3
Takse, kazne i naknade	153,1	190,8	24,6	79,2	108,4	36,9	232,3	299,2	28,8
Doprinosi	691,5	749,3	8,4	305,4	228,8	7,7	996,9	1.078,2	8,2
PIO	383,8	413,8	7,8	171,6	183,5	6,9	555,5	597,4	7,5
Zdravstvo	276,0	301,4	9,2	111,2	120,7	8,6	387,2	422,1	9,0
Nezaposleni	31,7	34,1	7,7	8,7	9,4	7,6	40,4	43,5	7,7
Dječija zaštita	0,0	0,0	-	12,8	13,8	7,9	12,8	13,8	7,9
Zapošljavanje invalida	0,0	0,0	-	1,1	1,4	27,9	1,1	1,4	27,9
UKUPNO	1.040,9	1.174,3	12,8	509,5	574,2	12,7	1.550,4	1.748,5	12,8

Izvor: Poreska uprava RS i Poreska uprava FBiH

Direktni porezi. Po osnovu direktnih poreza prikupljeno je oko 371 milion KM, što je za 15,5% više nego za prva tri mjeseca prethodne godine. Kao i u ranije posmatranim periodima, najznačajnije kategorije direktnih poreza su porez na dohodak i porez na dobit. Tokom marta mjeseca, dolazi do promjene u strukturi direktnih poreza. Odnosno, prihodi od poreza na dobit zauzimaju prvo mjesto, a prihodi od poreza na dohodak prelaze na drugo mjesto po značaju i učešću.

Porez na dobit u posmatranom periodu bilježi porast od 26,7% g/g. Kao i u ranijim periodima, rast ove kategorije prihoda ostvaren je zahvaljujući rastu prihoda od poreza na dobit preduzeća i poreza na dobit banaka i drugih finansijskih organizacija.

Nivo ostvarenih prihoda od **poreza na dohodak** za period januar-mart je viši za 11,0% g/g.

Prihodi od doprinosa. Po osnovu različitih doprinosa, u prva tri mjeseca tekuće godine, prikupljeno je oko 1,1 milijardu KM (8,2% više).

Ostali prihodi. Naplaćeni prihodi po osnovu taksi, kazni i naknada su u posmatranom periodu takođe viši za 28,8% g/g. Kod ove grupe prihoda najveći rast je ostvaren kod naknada i taksi (naknada za puteve koja se plaća prilikom registracije vozila, naknada za korištenje šuma, naknada za priređivanje igara na sreću).

3. Cijene, monetarni i finansijski sektor

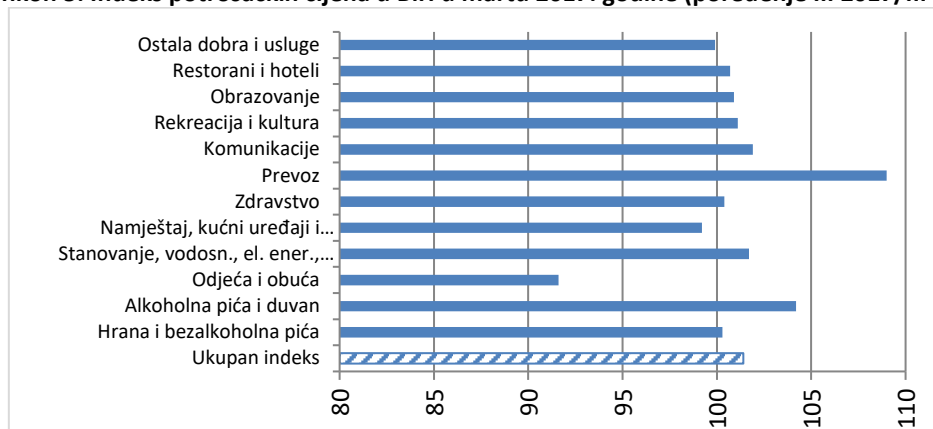
3.1. Cijene

Ukupan indeks potrošačkih cijena u BiH u martu 2017. godine uvećan je za 1,4% u odnosu na isti mjesec 2016. godine, odnosno za period I-III 2017. godine inflacija u BiH iznosi 1,1%. U većini odjeljaka CPI indeksa registrovan je rast cijena u poređenju g/g. Tako je veliki uticaj na inflaciju u martu 2017. godine imao rast cijena u odjeljku prevoza (9% g/g), uslijed povećanja cijena sirove nafte na svjetskom tržištu. Pored toga, zbog nastavka uvećanja akciza na cigarete i duvan za pušenje s početka 2017. godine u odjeljku alkoholnih pića i duvana cijene su uvećane za 4,2% g/g.¹⁰ U odjeljku hrane i

¹⁰ Detaljnije o uvećanju i visini akciza na cigarete i duvan za pušenje u Informaciji za januar 2017. godine.

bezalkoholnih pića zabilježen je skroman rast cijena od 0,3% g/g, ali je kao dominantan odjeljak u CPI indeksu doprinijeo sveukupnom rastu cijena u BiH. Međugodišnje smanjenje cijena u pojedinim odjeljcima CPI indeksa poput odjeće i obuće, namještaja, kućanskih uređaja i redovnog održavanja, ostalih dobara i usluga samo je djelimično usporilo ukupan rast cijena u BiH.

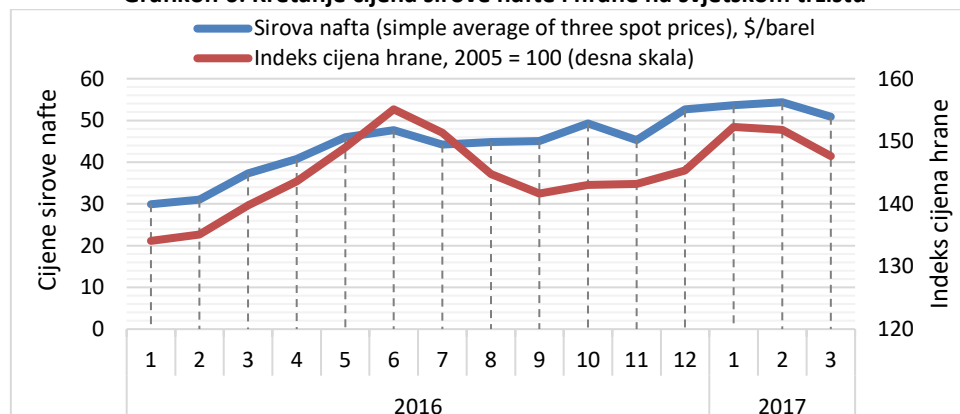
Grafikon 5: Indeks potrošačkih cijena u BiH u martu 2017. godine (poređenje III 2017/III 2016)

Izvor: BHAS

Promjene cijena na svjetskom tržištu energenata i dalje imaju dominantan uticaj na kretanje inflacije. Iako su cijene sirove nafte i hrane na svjetskom tržištu u martu 2017. godine bile nešto niže u odnosu na prethodni mjesec, primjećuje se da je njihova cijena u odnosu na mart 2016. godine veća. Tako je indeks hrane u posmatranom mjesecu bio veći u odnosu na mart 2016. godine za 5,6%, dok je cijena sirove nafte bila veća za 36,3% g/g i iznosi oko 51\$/barelu.¹¹

Grafikon 6: Kretanje cijena sirove nafte i hrane na svjetskom tržištu

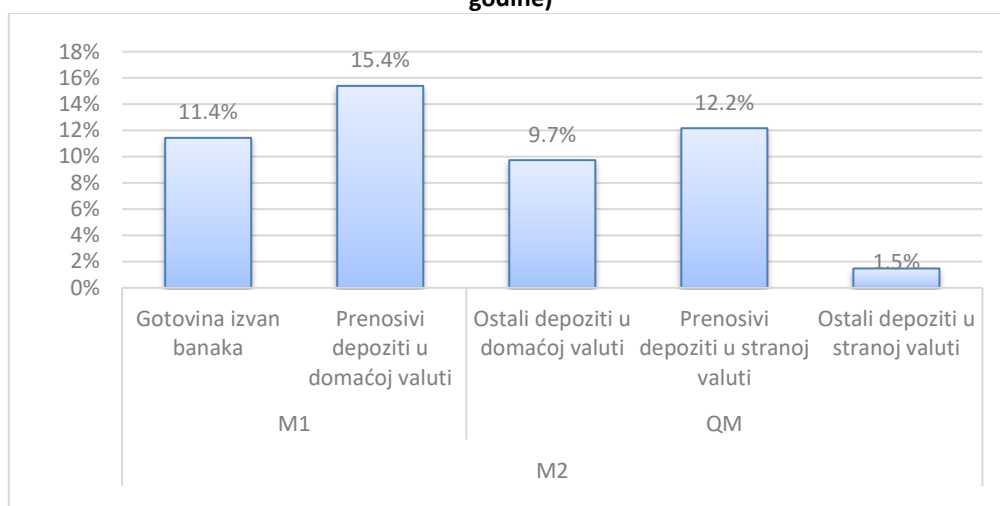
Izvor: MMF baza podataka

3.2. Monetarni sektor

Sve komponente ukupne novčane mase u martu 2017. godine uvećale su se u poređenju sa istim mjesecom 2016. godine. Kao i prethodni mjesec najveći doprinos rastu ukupne novčane mase dala je najveća komponenta M2, prenosivi depoziti u domaćoj valuti, sa stopom rasta od 15,4% g/g. Pored toga, značajan doprinos rastu dali su ostali depoziti u domaćoj valuti (1,9 p.p.) i gotovina izvan banaka (1,8 p.p.). Time je ukupna novčana masa u martu 2017. godine uvećana za 9,3% g/g i iznosi 20,5 mlrd. KM.

¹¹ Izvor: MMF baza podataka.

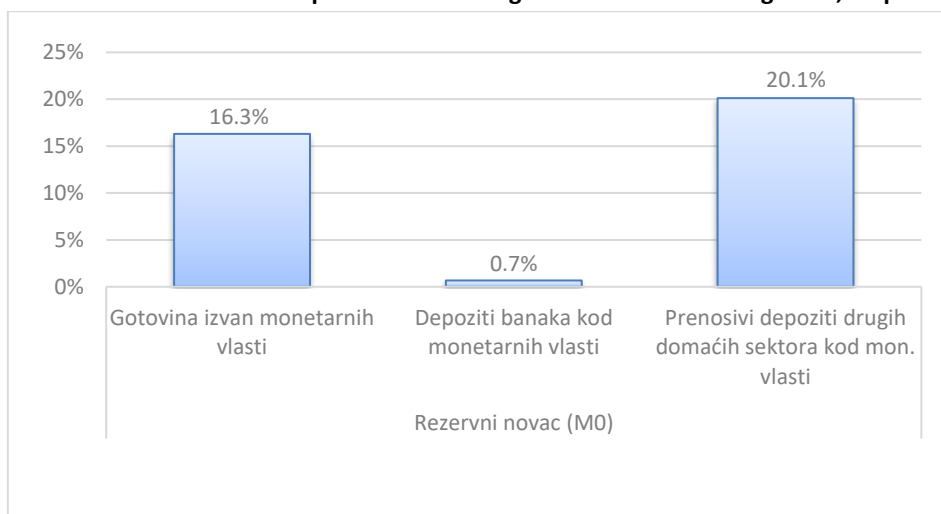
Grafikon 7: Stope rasta osnovnih komponenti M2 u martu 2017. godine (poređenje sa istim periodom 2016. godine)

Izvor: CBBiH

Rezervni novac (M0) u martu 2017. godine iznosio je 8,1 mlrd. KM i uvećan je za 8,1% g/g. Iako su najveću stopu rasta g/g imali prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti (20,1% g/g), najznačajniji doprinos rastu M0 dala je gotovina izvan monetarnih vlasti sa stopom rasta 16,3% g/g zbog velikog udjela u M0 (50,3%). Depoziti banaka kod monetarnih vlasti, koji čine oko 49% M0 imali su skroman doprinos od 0,4 p.p. u ukupnom rastu M0.

Grafikon 8: Rezervni novac i komponente rezervnog novca u martu 2017. godine, stope rasta g/g

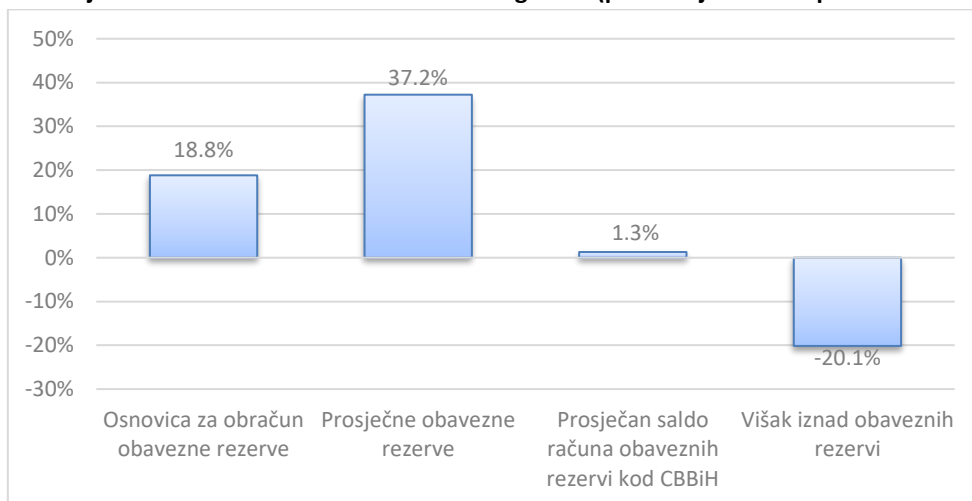
Izvor: CBBiH

U martu 2017. godine prosječne obavezne rezerve uvećane su za 37,2% g/g i iznose oko 2 mlrd. KM. Istovremeno, višak iznad obaveznih rezervi iznosio je 2 mlrd. KM i manji je u odnosu na isti mjesec 2016. godine za 20,1%. Navedene promjene su uticale da prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH bude veći za 1,3% g/g i iznosi 4 mlrd. KM.¹² Prosječna stopa obavezne rezerve iznosila je 10%, a implicitna¹³ stopa obavezne rezerve iznosila 19,7%.

¹² Nakon stupanja na snagu Odluke Upravnog vijeća CBBiH od 01.07.2016. godine, a odnosi se na visinu stope obavezne rezerve, udio viška iznad obavezne rezerve se smanjio, dok je udio prosječnih obaveznih rezervi povećan.

¹³ Prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH/osnovica za obračun obavezne rezerve.

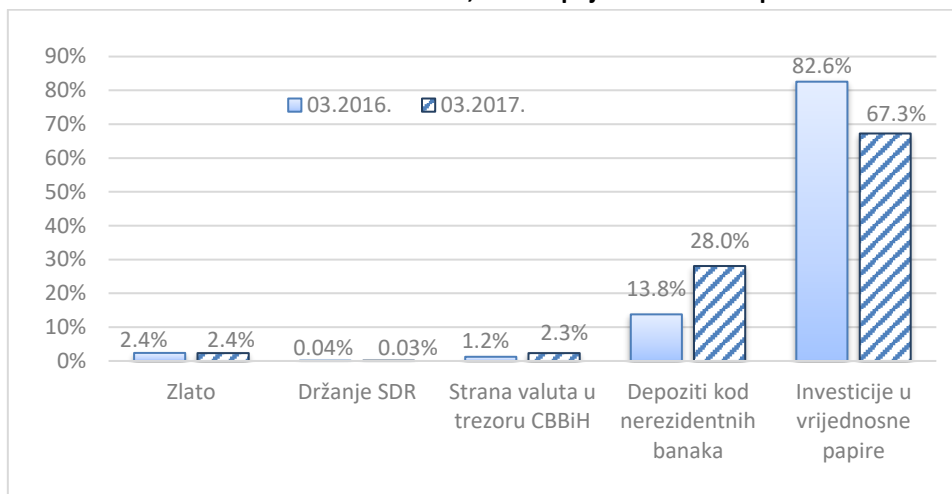
Grafikon 9: Prosječne obavezne rezerve u martu 2017. godine (poređenje sa istim periodom 2016. godine)

Izvor: CBBiH

U martu 2017. godine bruto devizne rezerve iznosile su 9,2 mlrd. KM i veće su za 7,5% u odnosu na isti mjesec 2016. godine. Povećanje bruto deviznih rezervi podstaknuto je najviše uvećanjem depozita kod nerezidentnih banaka, a potom strane valute u trezoru CBBiH i zlata. Suprotno, rast deviznih rezervi uporen je zbog smanjenja investicija u vrijednosne papire. Zbog pomenutih dešavanja, udio investicija u vrijednosne papire je smanjen u korist depozita kod nerezidentnih banaka (grafikon ispod).

Grafikon 10: Bruto devizne rezerve, učešće pojedinačnih komponenti u %

Izvor: CBBiH

3.3. Depoziti

Učešće depozita stanovništva u ukupnim depozitima je povećano sa 59,8% na 60,1%, dok je nasuprot tome učešće depozita nefinansijskih preduzeća smanjeno za 0,3 p.p. tj. sa 22,7% na 22,4%. Učešće depozita opšte vlade je povećano za 0,4 p.p.

Tabela 4: Sektorska struktura depozita (u mil. KM, stanje na kraju perioda)¹⁴

Period	Ukupni depoziti	Depoziti stanovništva	Depoziti nefinansijskih preduzeća	Depoziti opšte vlade	Ostali
01.2017.	17.915	10.714	4.109	1.680	1.412
02.2017.	17.989	10.754	4.085	1.712	1.437
03.2017.	18.105	10.875	4.053	1.773	1.403
Stopa rasta g/g					
01.2017.	8,91%	8,91%	10,37%	11,96%	7,47%
02.2017.	9,15%	9,15%	10,08%	13,08%	10,78%
03.2017.	9,49%	9,49%	9,72%	22,91%	6,00%
Učešće u ukupnim depozitima					
01.2017.	100,0%	59,8%	22,9%	9,4%	7,9%
02.2017.	100,0%	59,8%	22,7%	9,5%	8,0%
03.2017.	100,0%	60,1%	22,4%	9,8%	7,8%

Izvor: CBBiH

Ukupan iznos depozita na kraju trećeg mjeseca 2017. god. je iznosio 18,1 mlrd. KM. Stopa rasta je porasla za 0,34 p.p. u odnosu na prošli mjesec i iznosi 9,5% g/g. Stopa rasta depozita stanovništva je takođe porasla za samo 0,34 p.p. dok je stopa rasta depoziti sektora nefinansijskih preduzeća smanjena za 0,36 p.p. u odnosu na kraj prošlog mjeseca.

3.4. Krediti

Ukupan iznos kredita na kraju trećeg mjeseca 2017. god. je iznosio 17,58 mlrd. KM uz stopu stope rasta 3,9% g/g.

Kreditni plasirani stanovništvu su ostvarili rast u odnosu na kraj prošlog mjeseca za 0,4 p.p. dok je stopa rasta kredita nefinansijskim preduzećima ostvarila još veći rast za 1,6 p.p. Negativna stopa rasta kredita opštoj vladi se promijenila sa -9,1% g/g na -7,1% g/g.

Tabela 5: Sektorska struktura kredita (u mil. KM, stanje na kraju perioda)

Period	Ukupni krediti	Kreditni stanovništvu	Kreditni nefinansijskim preduzećima	Kreditni opštoj vladi	Kreditni ostalim sektorima
01.2017.	17.180	8.062	8.034	1.003	80
02.2017.	17.336	8.095	8.195	1.012	82
03.2017.	17.580	8.187	8.339	1.021	97
Stopa rasta g/g					
01.2017.	2,4%	4,0%	3,2%	-11,3%	0,0%
02.2017.	2,8%	4,2%	4,1%	-9,1%	-20,8%
03.2017.	3,9%	4,6%	5,7%	-7,1%	-14,6%
Učešće u ukupnim kreditima					
01.2017.	100,00%	46,93%	46,77%	5,84%	0,46%
02.2017.	100,00%	46,70%	47,27%	5,84%	0,47%
03.2017.	100,00%	46,57%	47,43%	5,81%	0,55%

Izvor: CBBiH

Kreditni stanovništvu su zadržali gotovo isto učešće u ukupnim kreditima, dok je učešća kredita nefinansijskim preduzećima povećano za 0,21 p.p. a kredita opštoj vladi neznatno smanjeno za 0,03 p.p.

¹⁴ Sektor nefinansijskih preduzeća čine nefinansijska javna i privatna preduzeća. Sektor opšte vlade čine svi nivoi vlada u BiH. Za potrebe izrade Informacije ostali sektor čine: ostale finansijske institucije, neprofitne organizacije i ostali, jer pojedinačno, ovi sektori imaju malo učešće u ukupnim depozitima, odnosno ukupnim kreditima.

3.5. Berze u BiH

Ukupan promet na obje berze u mjesecu martu 2017. godine je iznosio svega 92,4 mil. KM i manji je za 35,4% od prometa ostvarenog u istome periodu prošle godine.

Tabela 6: Promet (u KM) na SASE i BLSE u martu 2017. godine

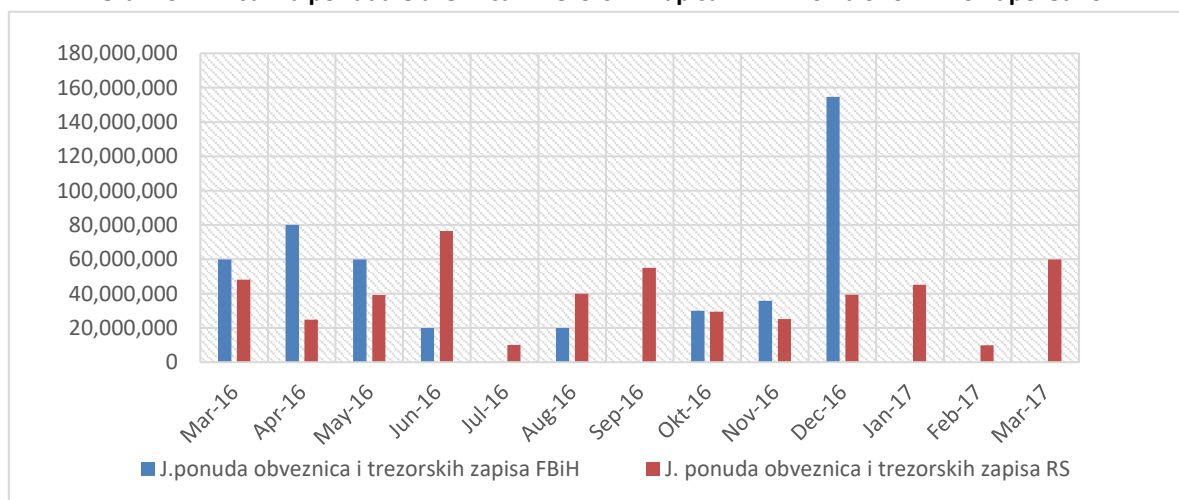
Mjesec	SASE	BLSE	UKUPNO
Mar-14	57.074.968	30.706.272	87.781.240
Mar-16	84.574.870	58.582.438	143.157.309
Mar-17	27.116.752	65.339.097	92.455.850

Izvor: SASE i BLSE

U mjesecu martu 2017. godine na Sarajevskoj berzi je ostvaren promet u iznosu od samo 27,1 mil. KM. Ovako nizak promet predstavlja smanjenje u odnosu na promet u istom periodu prošle godine za čak 67,9%. i iznosi 29,3% ukupnog prometa na berzama u BiH. U mjesecu martu nije bilo javnih aukcija Obveznica i Trezorskih zapisa FBiH.

Na Banjalučkoj berzi u martu 2017. godine ostvaren je promet u iznosu od 65,34 mil. KM što čini 70,7% od ukupnog prometa ostvarenog na berzama u BiH u ovome mjesecu. U ovome mjesecu promet ostvaren javnom ponudom Obveznica RS je iznosio 40,03 mil. KM dok je promet ostvaren javnom ponudom Trezorskih zapisa RS iznosio 19,9 mil. KM što zajedno predstavlja 91,8% prometa na BLSE. Promet na BLSE je manji za 81% u odnosu na promet u istom mjesecu prošle godine.

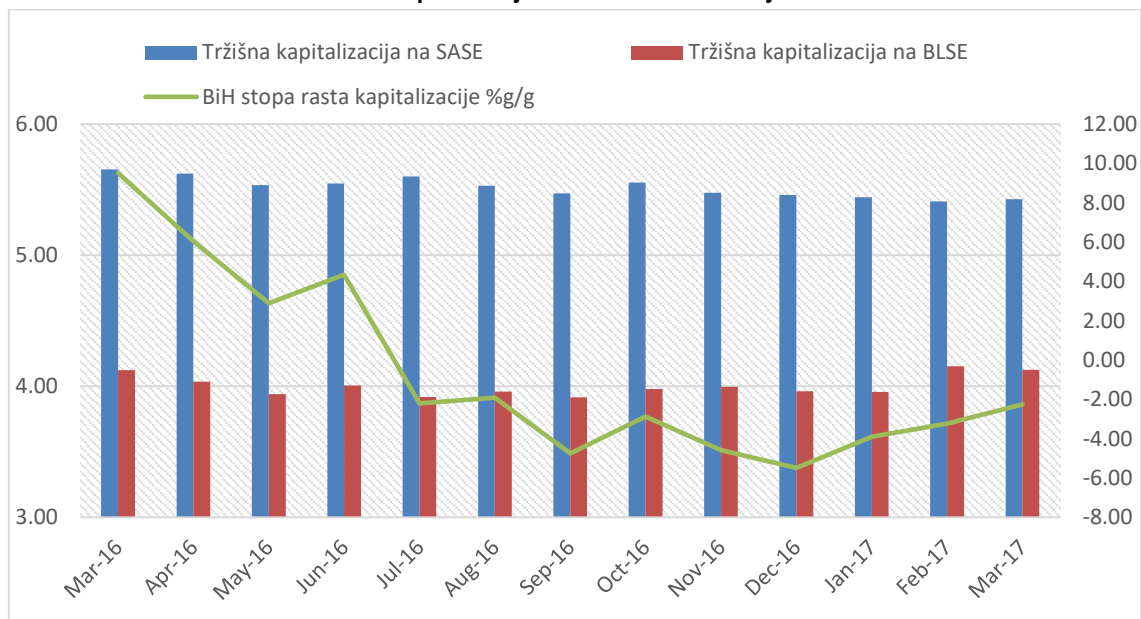
Grafikon 11: Javna ponuda Obveznica i Trezorskih zapisa FBiH i RS na SASE i BLSE uporedno

Izvor: SASE i BLSE

Kapitalizacija na Sarajevskoj berzi na kraju mjeseca marta iznosi 5,43 mlrd. KM što predstavlja pad od 4% g/g i u ukupnoj kapitalizaciji učestvuje sa 56,8%. Kapitalizacija na Banjalučkoj berzi u martu 2017. godine iznosi 4,12 mlrd. KM i bilježi minimalan rast od 0,1% g/g sa učešćem 43,2% u ukupnoj kapitalizaciji. Vrijednost kapitalizacije na obje berze (SASE i BLSE) u martu 2017. godine iznosi 9,55 mlrd. KM i bilježi pad od 2,3% g/g.

Grafikon 12: Kapitalizacija na SASE i BLSE u milijardama KM

Izvor: SASE i BLSE

4. *Strane direktne investicije*

U trenutku pisanja informacije nisu bili dostupni podaci za prvi kvartal 2017. godine.

Ulaganja u četvrtom kvartalu su značajno povećana gotovo 7,5 puta u odnosu na ulaganja u istom periodu prošle godine (kada su iznosila samo 16,5 mil. KM) i iznose 124,6 mil. KM. Ovo povećanje je značajno popravilo ukupnu sliku SDI u 2016. godini koje iznose 460,6 mil. KM (neto finansijska pasiva). Zahvaljujući ovome ukupne SDI u 2016. god su manje samo za 10,8% g/g.

Tabela 7: SDI po kvartalima u 2013, 2014, 2015. i 2016. godini

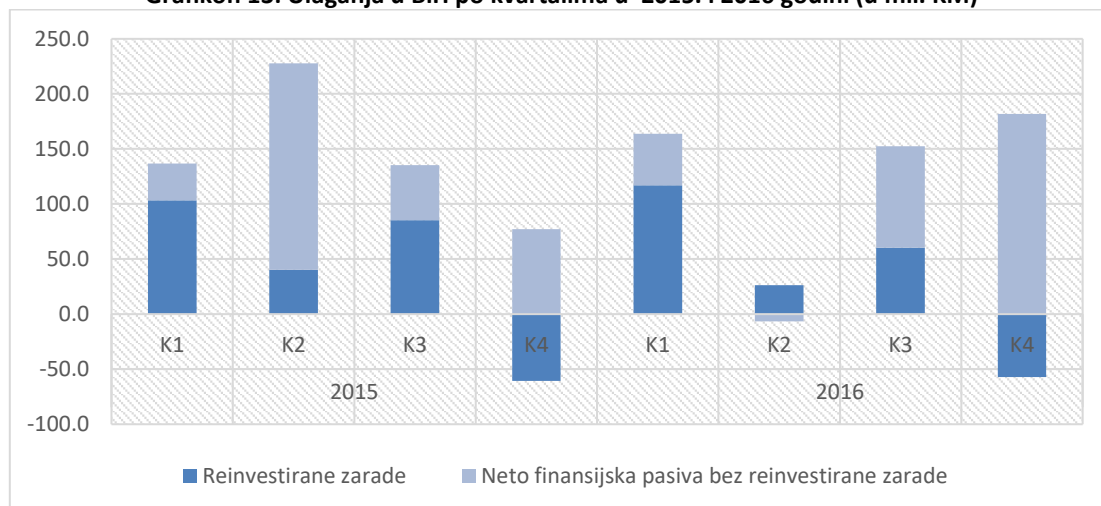
U milionima KM	K1	K2	K3	K4	K1-K4
2013	333,2	182,7	2,1	-50,5	467,6
2014	252,3	202,6	127,2	185,1	767,1
2015	136,7	227,6	135,4	16,5	516,2
2016	163,8	19,7	152,5	124,6	460,6

Izvor: CBBiH

Od ovoga iznosa, ukupne reinvestirane zarade u 2016. godini su iznosile 146,64 mil. KM i manje su za 12,9% g/g. Reinvestirane zarade čine oko 31,8% tj. nešto više od trećine ukupnih SDI¹⁵.

¹⁵ Podaci objavljeni u platnom bilansu za četiri kvartala 2016. godine.

Grafikon 13: Ulaganja u BiH po kvartalima u 2015. i 2016 godini (u mil. KM)

Izvor: CBBiH

Agencija za ocjenu kreditnog rejtinga Standard & Poor's potvrdila je (09.09.2016. godine) Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting B sa stabilnim izgledima dok je u februaru 2016. agencija Moody's Investors Service potvrdila Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B3 sa stabilnim izgledima”.